

Libellen en juffers; hoe lok je deze sierlijke rovers naar je tuin?

De vlinderstichting bekommert zich gelukkig niet alleen om vlinders, maar ook om twee andere insectensoorten; libellen en juffers. Net zo mooi als vlinders, maar met een heel ander leefpatroon. In het larvestadium zijn deze soorten afhankelijk van water, waarin ze op kleine diertjes jagen. Hoewel 'klein', een flinke libellelarve kan ook een kleine vis verschalken. Maar andersom komt ook regelmatig voor, dat een vis een libellelarve opeet.

Om libellen of juffers naar je vijver te lokken is het aanleggen van een vijver in ieder geval een goed begin. Maar niet iedere vijver is geschikt. Een moderne rechthoekige vijver met hoge randen en zonder planten erin, doet weinig voor insecten. Vooral planten zijn een eerste vereiste voor een goede vijver, met name de zuurstofplanten, want zonder deze planten kunnen de larven niet overleven. Zuurstofplanten zorgen natuurlijk voor zuurstofrijk water, maar bieden tevens een schuilplek voor de larven. Ook zorgen deze planten voor helder water en dat is erg belangrijk want de larven jagen 'op zicht'. In troebel water zien ze niets en ze kunnen dan geen prooien vangen. Goede zuurstofplanten zijn fonteinkruid (bijvoorbeeld *Potamogeton crispus*) en hoornblad (*Ceratophyllum demersum*).

Azuurwaterjuffers zetten eitjes af in vijver

Naast zuurstofplanten zijn moerasplanten en andere waterplanten nodig. De juffers en libellen zetten vaak hun eitjes af in de stengels of onder het blad van deze planten. Als de larven eenmaal uit de eitjes zijn gekropen verstoppen ze zich tussen deze planten.

Goede inheemse moerasplanten zijn de dotterbloem (*Caltha palustris*), Gele lis en Zwanenbloem. Deze laatste heeft wel gezond water nodig, maar is erg mooi en trekt veel zweefvliegen, die de libellen lekker kunnen oppeuzelen. De gele lis kan nogal woekeren, waardoor de bontbladige gele lis beter geschikt is voor niet al te grote vijvers. Deze *Iris pseudacorus* 'Variegata' heeft geelgroen gestreept blad, waarbij de strepen in de lengterichting lopen.

Pijlkruid (*Sagittaria*) kan ook wat woekeren, maar blijft in ondiep water en neemt daardoor niet de hele vijver in beslag. Deze plant heeft lieve witte bloempjes en pijlvormig blad.

Kattestaart (*Lythrum*) is een mooie inheemse moerasplant, die groeit in gewone tuingrond of een ondiep moeras. De rozerode bloeiwijze trekt vlinders en zweefvliegen en in het najaar kleuren de bladeren oranje. Juffers gebruiken deze plant wel eens als rustplek of uitkijkpost.

Een exotische waterplant die goed te combineren is met de eerder genoemde planten is de moerashyacint, ook wel snoekkruid genaamd (*Pontederia cordata*). De blauwpaarse bloemen kleuren mooi met roze of geel, bijvoorbeeld rozerode kattestaart of gele irissen. Deze plant lokt insecten en is een echt mooie vijverplant. Aangezien de plant exotisch is, mag ze niet in een sloot worden gezet en bij voorkeur ook niet in een vijver die grenst aan een waterrijk natuurgebied. De plant kan namelijk inheemse planten gaan overheersen, maar in een gewone vijver vormt dat geen probleem. Als de moerashyacint teveel plek inneemt, haalt u de plant uit het water en snijdt u de plant in twee stukken. Het stuk met de gewenste grootte zet u weer terug in de vijver.

Dat waterplanten zo belangrijk zijn blijkt wel uit het feit dat een ingegraven metselkuip met een zuurstofplant en een moerasplant erin, aangevuld met wat stenen om te schuilen, al waterjuffers lokt en zelfs nieuwe waterjuffers heeft voortgebracht. Dit was te zien aan de uitkruiphuidjes op een plantenstengel. Het lantaarntje en de azuurwaterjuffer zijn in zulke kleine vijvers aan te treffen. De vuurjuffer en de watersnuffel hebben liever iets grotere vijvers, maar komen in veel tuinen voor. Zeker als de burens een vijver hebben.

Uitkruiphuid van jufferlarve

Voor libellen is een metselkuip als vijver te klein. Een vijver van 1,5m² of groter is beter om libellen te verleiden zich in je tuin voort te planten.

Een vijver heeft vijf a zes uur zon per dag nodig. Het is daarom het handigst als de bomen en heesters niet te dicht bij de vijver staan, zo heb je minder last van de schaduw en van vallend blad in het water. Dat blad maakt het water te rijk, het gaat rotten en de vijver wordt minder helder.

Voor een heester of een houtstapel vlak bij de vijver, is een schaduwplek wel zinnig.

De blauwe glazenmaker zet haar eitjes namelijk niet alleen af in het water. Op vochtig hout in de buurt van de vijver kan deze libel eitjes afzetten; dat kan zowel de stam van een levende *Sambucus nigra* of een stapel dood hout zijn. Om het hout vochtig te houden is een schaduwplek een vereiste.

De larven kunnen een afstand van maximaal 3m naar de vijver overbruggen. Dus groter mag de afstand niet zijn. Er is ook kans dat amfibieën de houtstapel weten te vinden.

U kunt ook gewoon een stuk hout in de vijver laten drijven. Hierop kunnen dan de eitjes afgezet worden.

Buiten het water hebben libellen en juffers planten nodig om op uit te rusten en zich te verwarmen in de zon, of om op de uitkijk te staan naar een smakelijke prooi.

Libel op de uitkijk bovenin fruitboom, klaar om een prooi aan te vallen en te verschalken.

Grote borders met planten die insecten lokken vormen een goed jachtterrein voor libellen. De al eerder genoemde vlier (*Sambucus*) lokt zweefvliegen, evenals andere schermbloemigen zoals leverkruid (*Eupatorium*) en sedum. *Eupatorium* is goed te combineren met herfstasters, vlinderstruik, grassen en kattestaart.

In een kleinere border kan de vaste plant *Potentilla recta* gecombineerd worden met *Campanula lactiflora*, *Helenium*, *Knautia arvensis* en *Oenothera*. Of de kleine heester *Potentilla fruticosa* met *Sedum*, *Nepeta* en *Alchemilla mollis*.

Planten en een vijver zijn dus belangrijke factoren in een tuin voor libellen en juffers. Het soort vijver en de aanwezigheid van vissen zijn minstens zo belangrijk. Je wilt niet dat alle libellenlarven in je vijver verslonden worden door je mooie vissen. Maar misschien wil je vissen in je vijver en toch ook ruimte geven aan libellen en juffers. Of wil je proberen zoveel mogelijk soorten libellen en juffers naar je tuin te lokken. Daarover in een volgend artikel meer....

Blauwe glazenmaker op vuurdoorn

Sedum spectabile 'Septemberglut' (Hemelsleutel, rozerode bloemscherm, h40, bl 8-9) $\phi\Delta\text{F}$

- Alchemilla mollis (vrouwenmantel, geelgroene bloei, h40, bl 5-6)
- Potentilla fruticosa 'Abbotswood' (Ganzerik, witte bloempjes, h100, bl 6-9) F
- Nepeta faasseni 'Superba' (Kattekruid , h35 , bl6-9) $\phi\Delta\text{F}$

Sambucus nigra (Vlier, h500cm, bl 6-7) $\phi\Delta\Delta\text{F}$

- Actaea simplex atropurpureum , h 125-150, bl 10-11) $\phi\Delta\text{F}$
- Helenium 'Moerheim Beauty' of 'Rubinzweg' (oranjerode bloem, h100, bl 7-8) $\phi\Delta\text{F}$
- Molinia caerulea 'Variegata' (Pijpestrootje , h70 , bl8-10) Δ

Lythrum salicaria (kattestaart, rozerode bloemaar, h100, bl 6-9) $\phi\phi\Delta\Delta\text{F}$

- Caltha palustris (Dotterbloem, gele bloemen, h60, bl 4-5) F
- Pontederia cordata (Moerashyacint, blauwpaarse bloeiaar, h50-100, bl 8-9) F

Eupatorium maculatum 'Atropurpureum' (leverkruid, roze bloemschermen, h200, bl8-9,) $\phi\Delta\Delta\text{F}$

- Aster novae-angliae 'Barr's Pink' (lilaroze aster, h130, bl 8-10) $\phi\Delta\text{F}$
- Buddleja 'Royal Red' (Vlinderstruik, purperroze bloei, h300, bl 7-9) $\phi\Delta\Delta\text{F}$
- Miscanthus sinensis (Japans sierriet, witte bloempluimen, h170, bl 8-10)
- Verbena bonariensis (Paarse bloemschermjes op lange stelen, h140, bl 7-9) $\phi\Delta\text{F}$

Symbolen :

ϕ = waardplant dagvlinder

Δ = waardplant nachtvlinder

ϕ = nectarplant dagvlinder

Δ = nectarplant nachtvlinder

F = nectarplant zweefvliegen/bijen/etc. = potentiële prooien voor libellen

$h80$ = plant is 80 cm hoog

$bl\ 7-9$ = plant bloeit van maand 7 tot in maand 9 (juli tot in september)

Geraadpleegde literatuur;

- **Crafer, Tim.** Foodplant list for the Caterpillars of Britain's Butterflies and Larger Moths. Atropos 2005
- **Nelson, Brian en Thompson, Robert,** The natural history of Ireland's dragonflies. Nicholson & Bass Ltd 2004
- **Thomas, Adrian.** Diervriendelijk tuinieren. Tirion natuur 2012